

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Lestyan Sándor*

Cím: *Látta már Mátyás király szobrát - Budapesten?*

Forrás: *Az Ujság*

Bn

(Hely)

1924. 6. 15.

(Idő)

(Köt. v. fiz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

73

Hely

Idő

"1924"

Személy

Látta már Mátyás király szobrát — Budapesten?

Eldugott szobrok, melyeket senki sem lát. — Vörösmarty Mihály porladozó szobra a veteményes kertben. — Szent István és Szent László a templomfalban. — A nikaraguai banánültetvényesnö mellszobra.

Itt élünk, a világszép városban, melynek őslakói is alig ismerik rejtett és eldugott nevezetességeit. Kincseink vannak, értékes, kedves és megható emlékeink, anélkül, hogy ismernénk anélkül, hogy tudnánk róla. Ha például Budapest szobrairól van szó, akkor a város köztudatában csak azok a szobrok szerepelnek, melyek előtt szórakozva elsétálunk nap-nap után, vagy munkába igyekezön elsietünk, s még csak észre se vesszük mindazt, ami az idegennek szívet, lelket gyönyörködtető örömeiket okoz.

Biztosan csak nagyon kevesen tudják, hogy Mátyás királynak, az igazságosnak, a róla elnevezett kávéház épületének tetőzetén hatalmas, diadalmas szobra áll. A mostani Nemzeti Színház magas párkányzatán is egész sora szerepel nemzeti nagyjaink, az irodalom és színjátszás halhatatlanságairól mintázott szobrainak. Ezek azonban nincsenek elrejtve a szem elől, csak úgy vannak elhelyezve, hogy majdnem láthatatlanok.

De vannak Budapestnek rejtett, ismeretlen szobrai is, öreg budai házikók udvaraiban és kertjeiben, omladozó kőfal-kerítések mögött, vagy hűvös, bolthajtásos kapualjakban, templomok építkezéseiben, ahová a tekintet nem jut el soha, ezeknek egy részét akarjuk most bemutatni.

*

A Vérmezőnek északra nyúló csucsával átellenben, az Attila-utca legfelső végében van egy földszintes kis ház. Kilencvenötös és kilencvenhetes számot visel, egyszerű hivatalnokok és munkásemberek lakják, az udvarban meztelen gyerekek játszadoznak a napsütésben, láncravert, hatalmas kuvasz ugatja meg a belévedt idegent és a bejárattól jobbra egy kis vasajtó nyílik a kertbe, mely egyszerű veteményes kert.

Zöldbab, krumpli, kukorica-ágak. Egy-két vén eperfa és gyümölcsfák, melyek galyazatait megtépázta a szél. És a kert közepén, másfélméter magas kőaltványon egy mellszobor áll. Megkopott, töredezett, esőáztatta, viharverte szobor, mely azonban első pillanatban elárulja, hogy hívatott mester munkája.

A szobor árnyékában egy ember délutáni álmát alussza, ingujjban, két karját a feje alá támasztva, mint a „pihenés” élő szobra, a másik, kő-szobor alatt.

Feltápaszkodik. *Jutyna* István, házgondnok, o egyben az ismeretlen kerti-szobor gondnoka, műtárosa, őrzője és magyarázója is.

— Huszonhárom éve vagyok a ház gondnoka, — mondja — mikor idejöttem, akkor úgy mondták, hogy a szobor Vörösmarty Mihályt ábrázolja. En nem tudom, Vörösmarty Mihályt sose ismertem, sose láttam. De a fiam iskoláskönyvében van egy arcképe, ahhoz veszedelmesen hasonlít...

Jól szemügyre vesszük a szobrot. Valóban a nagy költő ifjúkori mása, fődellen fővel, magyaros, zsinóros mentében. Évszám, felírás nincs a szoborra vésvé, a talpazaton sem árulja semmi, hogy ki készítette és melyik évből való. Futólagos itélettel a nyolcvanas évek munkájának tartjuk.

A házgondnok látja érdeklődésünket és készséggel magyarázza:

— Ez a ház most az *Andrássy* Gyula grófé. De amióta itt vagyok, ő már a negyedik háztulajdonos. Huszonhárom évvel ezelőtt még *Orbán* Antal dr. jászberényi orvosé volt, tőle örökölte *Kövér* Kálmán dr., majd a harmadik kézből került a kegyelmes urékhoz. A kegyelmes asszony gyakran jár ide és mindig a lelkemre köti, hogy a szoborra legyen gondom, a szoborra nagyon vigyázzak... Vigyázok is... Tessék nézni, már töredezik... ráférne egy kis festés, egy kis renoválás. Néhány évvel ezelőtt a feje le is tört, levált, akkoriban én ragasztottam vissza...

Százötven centiméter magas ez az ismeretlen, eldugott Vörösmarty mellszobor, a nyak fölött a fej — látszik — tényleg le van vágva. Biztosan megvan a története és a legendája, hogy hogyan került ide, a jászberényi *Orbán* Antal utódai talán meg is tudnák mondani.

Egyelőre itt áll, eldugottan, a veteményes kertben, egy terebélyes eperfa alatt és Vörösmarty születésének évfordulóján jeltelen marad, apák nem állanak meg előtte fiaikkal, hogy meghatódva magyarazzák:

— Látod fiacskám, ez a bácsi írta a Szózatot, a Zalan futását és mind azt a sok szép remekművet, amelyek még akkor is élni fognak, mikor ez az elhagyott szobor már régen áldozatul esett a sors mostohaságának...

*

A krisztinaväresi templom főbejáratától jobbra és balra, két hatalmas falnyílásban, két hatalmas kőszobor

áll. Biztosan ezeket is alig vesszük észre a járókelők. A baloldali Szent István, az első apostoli magyar király szobra. Két méternél magasabb, robusztus, szép szobor. Szent Istvánt palástban ábrázolja, jobb kezében a szent korona és a jogar. Balkeze a palást redőzetét fogja össze. Most a templom-terén élőködő szelid galambok kövéra a szobor.

Szent István fején galambok turbékolnak, balkezén, a tenyerében egy szürke galamb gubbaszt. A királyi korona keresztjén is galamb ül. A szobor már egészen fehér, mert, Istenem, a galamboknak megtiltani nem lehet...

A templom frontjának másik oldalán áll *Szent László szobra*. László király hatalmas kőkardjára támaszkodik és büszke tekintetét szeliden veti fel az égnek. Lentről, ahol villamosok zúgnak és utcai kofák ütik fel zöldséges és gyümölcsös bódéikat — *nincs egy tekintet a szentlé avatott király szobra felé*. A közönség nem is látja, nem is tudja, hogy kicsoda. Biztosan olyan köszent, mint a többi, — gondolják az emberek — minden templomon van belőlük tucatszámra...

A „Marokkói udvar“-nak az Erzsébet-tér felé nyíló kapubejárata fölött két finom relief ékeskedik, két szárnyas angyalka. A legtisztább, legnemesebb barokk-művészet, ezeknek biztosan akad bámolója. De ki gondolna arra, hogy csak be kell lépni a kapun s az átjáró ház első udvarában, a belépővel szemközt levő falban *egy szobor van elrejtve*. Maguk a ház lakói, az üzlethelyiségek és társulati irodák bérlői sem tudják, senki sem tartja nyilván, senki sem tartja számon.

Pedig ez a szobor is megérdemli az általános figyelmet és az érdeklődést.

A falba van beépítve; mikor a házat tervezték, biztosan nem gondoltak arra, hogy lesz idő, amikor el fog veszni az ismeretlenség homályában. Nem tudjuk, kinek a munkája. *De ez sem dilettáns művész vésője alól került*

ki. Egy ferencrendi szerzetes mellszobra. Egyemeletnyi magasságban van, nemrégén frissen átmeszelhették hófehérre. *Az épületfal sárga s a fehér mellszobor élesen kivilágít belőle.* Az látszik, hogy gondozzák, ápolják. Csak az a kár, hogy éppen alatta a házban levő cégek egyikének reklámtáblája van felszegezve.

A Teréz-köruton, mindjárt az Oktogon-tér után, a nyugati pályaudvar felé, van az Edison-kávéház, melynek kapualjában bronzszobor áll. Ezt legalább a ház lakói és a ház lakóinak látogatói ismerik. Tudják, hogy kit ábrázol és ki készítette. Oda is van vésve a szobor bronz talapzatába:

PETSCHACHER GUSZTÁV

műépítész

Ezen ház tervezője. 1889.

Petschacher Gusztáv a maga idejében egyik legjobb és legkulturáltabb műépítész volt, művész, aki maga mintázta önportréját is. Méltán megérdemli, hogy besorozzuk az ismeretlen pesti szobrok közé.

Ujból visszamegyünk az Attila-utcába, ahol száz lépésnyire az elhagyott, árva, veteményeskerti *Vörös-marty-szobortól*, egy másik ódon ház udvarában egy idősebb nő mellszobra áll. Akiről a szobor készült, mindjárt az első érdeklődésre kiderül, hogy *nem közéleti nagyság, nem magyar nevezetesség.*

Az Attila-utca 85. számú háznak, ahol ez a szobor áll, két udvara van. A kölépcsőzet fölött boltíves kőkapu és ennek tetején fehérlik a mellszobor.

A második udvarban lakik a háztulajdonos, kelenhegyi *Telekes Dezső*. Most nincs otthon, kérésünkre fiatal lány magyarázza:

— A szobor a nagymamáról készült. *Szentgyörgyi István* csinálta, aki családunknak régi barátja. A nagymama *Telekes Simonné*, a nagypapa számtiszt volt. Nagypapa *Fenyőházán* van, *nagymama pedig Nikaraguában...*

— Nikaraguában? Mit csinál Nikaraguában?...

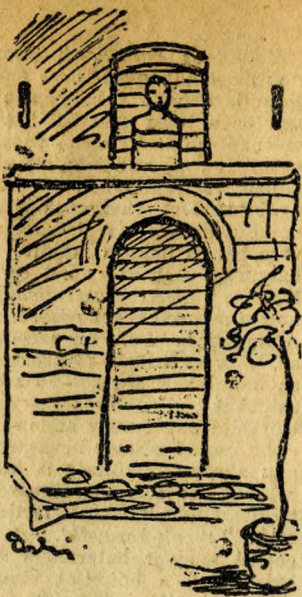
— *Ültetvényes. Farmer. Egész banán-erdői vannak. Ott dolgozik a nagymama...* A szobor még fiatalabb korában készült — mikor még itthon volt.

— Most hány éves a nagymama?

— *Hetvenkettő.*

Ismételjük, akit *Szentgyörgyi Istvánnak* ez a régi, értékes mellszobra ábrázol, nem közéleti nagyság, nem tartozik a nemzet halhatatlanjai közé. *Egy hetvenkétéves asszony, aki farmer, banánültetvényes Nikaraguában, ahol egymaga dolgozik, távol a családjától, távol a városától, ahol született.*

Van valami meghatározó és valami nagyszerű ebben a véletlenül felfedezett történetben. Annyi bizonyos, hogy

Telkes Simonné megérdemelte a szobrot, melyet „egy munkás asszony” szobrának is nevezhetnének. Fel kellene állítani a leforgalmasabb pesti téren, hogy tisztelettel hajtsák meg előtte fejüket az emberek.

Lestyán Sándor.

